

SANAT YAZILARI

SANAT SINIFSALDIR

Sanat ve dūřmanlık kavramları yan yana dūřünölemeyecek kavramlar olmalarına rađmen dūnya savařı sırasında bir řekilde sanat bu dūřmanlıklardan etkilenmiřti.

Savaşın yıkıcılığı sanatın yaratıcı gücü üzerinde belirlenimlerde bulunmuştu.

Dūnya savařından sonra Fransa'da çok belirgin bir Alman dūřmanlıđı ve bunun sonucunda milliyetçi bir atmosfer oluřmuřtu.

Geçmiş yenilgiler hafızalardaki yerini koruyordu.

Paris kuşatması Almanlara olan kinin tek nedeni değil ama önemli bir nedeni idi.

Kuşatma sırasında devrimcilerin kurdukları Paris Komünü ise tüm egemenlerin zihinlerinde yarattığı kabus etkisini sürdürmeye devam ediyordu.

Fransızlar uğradıkları yenilgilerin intikamını almak istiyorlardı.

Savařların yarattıđı dūřmanlık sanat akımlarına karřı da bir dūřmanlıđı besliyordu.

Almanya'dan Fransa'ya yayılan romantizm akımı ve ondan beslenen modernist sanata karşı dūřmanlıđa dönüştü.

Her zaman olduđu gibi dūřman olan vandal ve barbar olandı ve bu kültür iřgaline izin verilmemeliydi.

Wagner, Nietzsche, Schoenhauer, Hegel Fransız kültürünü Almanlaştıran, milli özünü bozan unsurlardı.

Modernist ve avangard sanat hareketleri empresyonizm, sembolizm, fütürizm, fovizm, kübizm Fransa'ya karşı yürütölen Alman manevraları olarak görölüyordu.

Dūřmanın öncü birliđini ise kübizm oluřturuyordu fakat kübizm ile ileriki yıllarda barıř imzalanacaktı.

Düşmanlık öyle boyutlara varmıştı ki kübist koleksiyonerlerin eserleri Fransız hükümeti tarafından müsadere edilmişti.

Böylesine bir 'düşman işgali' karşısında, ünlü sanat tarihçisi ve müze direktörü Henri Focillon'un deyişiyle, "sanat savaşa katılmak zorundaydı".

Savaşın birçok cephesi vardı sanat da bu cephelerden biri oldu.

Birlik duygusuna ihtiyaç vardı ve bu aynı zamanda sanatta da bir karşı duruşu ifade edecekti.

Andre Lhote tarafından bir dergiye yazdığı yazısında dile getirdiği "düzene çağrı" ibaresi onunla özdeşleşen bir kavram haline geldi.

Andre Lhote Türk ressamların çok iyi bildiği, çoğunun hoca olarak yakından tanıdığı bir isimdi.

1922'de açtığı özel akademisi resme çalışmak için Paris'e gelen her yaşan ve her milletten insanların temsilcileriyle dolmuştu.

Usta bir ressamdı ama hocalığı ve yazarlığı sanatının önüne geçmişti.

Çağdaş bir ressamdı, akademizmden, dondurulmuş formüllerden nefret ederdi.

Eski sanata tutkundu aslında çağdaş bir klasizm özlemi içindeydi.

Klasizm, Rönesans'ın etkisiyle ortaya çıkan ve çoğunlukla edebiyat türündeki eserlere yansıyan bir sanat akımıydı.

Romantizme tepki olarak doğan akım akli ve kuralcılığı ön plana çıkarmasıyla diğer akımlardan ayrılıyordu.

Temellerini Rönesans aristokrasisinden alan klasizm seçkin bir kitleye hitap etmesiyle biliniyor.

Düzene dönüş ya da düzene çağrı Fransa'da başladı zamanla etki alanı epey genişledi.

İki dünya savaşı arasındaki dönemi belirleyen, etkisi altına alan bir estetik politikalar bütünü haline geldi.

Modern sanata karşı klasik olana dönüşü ifade etti.

Sanat tarihinde ıgır aan Cezanne gibi sanatçıların, kübizm gibi hareketlerin yeniden yorumlanması ve Fransız klasizmine kazandırılması amaçlanıyordu.

Estetik anlayışında da klasiğe dönüş nemsendi.

Geometri, aritmetik, formlar ve sayılar.

Her Şey ideaların kaynağındaki sayılardan çıkar ve sayılara döner.

Müzik, sanat, mimarlık, astronomi, fizik...

Güzellik kavramı sayılarla ve formlarla iliŐkilendiriliyordu.

Kare veya daire formunda olan Őeyler; pergel, cetvel ve gnyeyle form verilmiŐ yüzey veya cisimler güzeldi.

Düzene ağrı yapılmıŐtı ve bu çağrıya cevap veren estetik Platon ve Pythagoras'ın felsefesinin yansımasıydı.

Modernistler ve avangardlar aklın yerine duyuya ve hayal gücüne öncelik vermiŐler kaos, kargaŐa ve yıkıcılığa neden olmuŐlardı.

Avangard askeri bir terim olup ordunun nc kolu anlamına gelmekteydi.

1830 -1840 topyalar döneminde siyaset diline girmiŐ köklü dönüŐümlerin önderleri anlamında kullanılmaya başlanmıştı.

Bu nedenle avangard sanatçılar da nc olmalı ve geliŐmeyi teŐvik etmeliydiler.

Yeni slupların ve teknik icatların zenginliği sanatı ve sanat ortamını etkilemiŐ ve ifade özgürlüğü saęlamıŐtı.

Sanatçının kendine ve topluma yabancılaŐmasıyla burjuva zihniyeti karşısında tavır almıŐlardı.

Avangard sanat modernizmle ortak bir evrime girmiŐ ve onunla zdeŐleŐmiŐti.

Andre Lhote iŐte bu klasizmi inşa hareketinin otoritesi olmuştu.

Sanatı form yapmak olarak tanımlamış bunun da geometri sayesinde olacağını vurgulamıştı.

Lhote eğer bir Fransız sanatçıysanız klasik değerlere bağlı olmak zorundasınız diyordu.

Bununla da klasizm bir anlamda milliyetçilik ideolojisinin bir aracı olduğunu ifade etmiş oluyordu.

Buna göre sayılar ve formlar birtakım oranlar içinde ilişki kurarlar.

Oranlara dayalı sayısallık mimarlıkta ve sanatta da kendini gösterir.

Oranlar arasında kutsal ve ideal olan altın orandır.

Matematik oranlara dayalı Rönesans estetiğinin alimi Vitruvius'un düsturunu paylaşırlar.

İlk olarak Mısır piramitlerinde anıtsallaşan altın oran MÖ 4. Yüzyılda Öklit keşfetmişti.

Sanatta ve tabiatda altın oran güzelliğın ilkesi olarak kabul ediliyordu.

Dolayısıyla Dünya'daki her şey ideal yerinde ve ritmindeydi.
Değişim ve dönüşüm kaos ve yıkım demektir.

Hele devrimciler yeryüzündeki cehennemi istiyorlardı bu görüşe göre.

Neyse ki öncü müfrezeler, avangardlar, hep var oldu, yenilseler de tekrar ayağa kalktılar her seferinde.

Yeniden avangard bir sanat için yollara düşme zamanı.

SANAT BAŞKALDIRIDIR

Askeri bir terim olan Avangard, 19. yüzyılda ilk kez askeri dil dışında bir alanda, siyaset dilinde kullanılmaya başlanmıştı.

Modern düşünce sisteminin temelini oluşturan bir akımın adı olarak 20. yüzyılda sanat alanına da geçmiş ve avangard akım sanatta çok büyük değişime sebep olmuştu.

Bu terimi sanat alanında kullanan ilk kişi Saint Simon'dur.

Terim daha sonra devrimci siyasi hareketlerin kullanım alanına girdi.

Sanat bilimciler 20. yüzyılın ilk yarısını Avangard, ikinci yarısını ise Modernizm olarak ayırıyorlar.

Avangard Rus İmparatorluğu ve Sovyetler Birliği'nde ortaya çıkan büyük ve etkili bir modern sanat dalgasıydı.

Özellikle 1917 Ekim Devrimi'ni izleyen yıllarda Avrupa'daki klasist/realist geleneğe başkaldıran hareketler üzerindeki etkisi gayet güçlüydü.

Rus sanatçılar 20. yüzyılın ilk yıllarından başlayarak Paris akademilerinde dersler vermeye başladı.

Fütürizm, süprematizm, yapıcılık, konstrüktivizm gibi birçok ayrı ama ayrılmaz şekilde birbiri ile ilişkili olarak ortaya çıkmış sanat hareketlerini içerdi.

Birçok avangard sanatçı Malevich, Aleksandra Ekster, Vladimir Tatlin, Kandinsky, Belarus veya Ukrayna sınırında doğmuş veya yaşamıştı.

Bu yüzden bazı kaynaklar Ukrayna avant-garde terimini kullanmaktadır.

Rus avantgard sanatı en yaratıcı ve popüler düzeyine 1917 ve 1932 yılları arasında erişmişti.

Avangard sanat kavramı, aynı zaman diliminde birçok ülkede ortaya çıkmış, ama Rusya'da Ekim devrimine paralel olarak varlık göstermiştir.

Ekim devrimiyle birlikte Bolşevikler, kendilerini üretimleriyle destekleyen Rus avangard sanatçılara, sanat kurumlarında önemli görevler vermişlerdi.

Bu ayrıcalık Rus avangard sanatının, diğer ülkelerdeki avangard akımlardan çok daha etkin ve geniş bir faaliyet alanı bulabilmesine olanak verdi.

1917 Ekim Devrimiyle Sovyetlerde sanat kurumlarının yönetimi Rus avangardını oluşturan Maleviç'in önderliğindeki süprematistlerle, Tatlin'in başını çektiği konstrüktivistlere bırakıldı.

Süprematizm "soyut sanatın üstünlüğünü, büyüklüğünü, tanrısallığını " ifade ediyordu.

Sanat artık hayatın içinde ve her an ve her yerdeydi.

Her mekan sahne olabiliyordu.

Soylu ve burjuva sanat anlayışının dışında, kolektif bir sanat anlayışı önem kazanıyordu.

Rus avangard sanatı, burjuvanın sanatı egemenlik altına almasına ve aristokrasinin sanatsal beğenilerine karşı çıkıyordu.

Eski sanat anlayışını tümünden yıkmak isteyen güçlü bir tepki olarak doğmuştu.

Batı sanat dünyası da, kendi döneminin çok ilerisinde üretmiş olan Rus avangard sanatını ve sanatçıları tanımış ve onlardan etkilenmişti.

Rus avangardının çıkış noktasının sanat piyasasından bağımsız olduğunu söyleyebiliriz.

Avangard sanatı bireyi asla öne çıkarmadan kolektif örgütlenmelerle yaratıldığını, sanatçıların kendisi için de ürünün tek başına bir anlam ifade etmediğini ve sunumunun da atölye ve laboratuvarlar şeklinde tasarlanarak bir bütün olarak hayatı dönüştürme amacını taşıdığını vurgulamak gerekiyor.

Konstrüktivizm, Rusya'da ortaya çıkan üçüncü büyük sanat akımıydı.

Sanatçılar tiyatro, grafik tasarım alanında çalışmalar yapıyorlardı.

Kitap kapakları, yeni mobilyalar, yeni dokumalar üreterek yepyeni, pratik geometrik formlara dayanan ancak değerli ve uygulanabilir kalan bir estetiğe ulaşıyorlardı.

Sovyet Rusya'nın oldukça özgür olduğu bir dönem ve sanatsal deneylerden elde ettikleri tüm tecrübeleri kişisel amaçlar için değil üretim için kullanmaya ve pratik alanda kullanılabilir hale getirmeye çalışıyorlardı.

Almanya Rus avangardları için çok önemliydi, burada sıkça sergileri açılır, yayınları çıkarılırdı.

Kandinski'nin " Sanatta Ruhsallık Üzerine " kitabı avangard sanatın önemli yayınlarından biriydi.

Rus ve Alman avangardları arasındaki işbirliği sonucunda bir enternasyonal kurulması tasarlandı.

Yeni sanatın ilerici gücünün birliği hedefleniyordu bu çabayla. Bu fikir Maleviç, Kandinski, Tatlin, Puni gibi öncüler tarafından desteklenmekteydi.

Rus avangardını kuran sanatçıların en köklü etkisi, uluslararası modernizmin okulu Bauhaus üzerinde olmuştu. Bauhaus, kuruluş döneminde, 1917 Ekim Devrimi'nden sonra Rusya'da kapatılan akademi ve müzelerin yerine açılan "Sanatsal Kültür Enstitüleri"nin programlarını, politikalarını benimsemişti.

Kandinski programını 1921'de davetli olarak gittiği Bauhaus'ta da uyguladı.

Bauhaus mimaride olduğu kadar endüstriyel tasarım ve şehir planlama gibi konularda yenilikler getirmiş, yeni bir mimari akım yaratarak, sanatın tüm dallarını etkilemişti.

Bauhaus'un kuruluşundaki ilk hedef bir mimarlık okulu, zanaat okulu ve güzel sanatlar akademisi yaratmaktı.

Daha fonksiyonel, ucuz ve kalıcı ürünlerin üretildiği bir stil hedefliyorlardı.

Kurucuları Walter Gropius sanat ve zanaatı birleştirerek, fonksiyonel ve sanatsal ürünler yaratmak istiyordu.

Bauhaus'a göre mimarlık, ressamlık, heykeltıraşlık ve zanaatkârlık iç içe olmalıydı.

Gropius sanatçıyı, zanaatkarın yücesi olarak görürdü.

20. yüzyılda batı dışındaki ülkelerde Latin Amerika başta olmak üzere sömürgecilik karşıtı ayaklanma ve devrimler yaşanıyordu.

Her birinde avangardist teknikler ülkelere özgü koşullara uyarlandı.

Brezilya'da ve Nikaragua'da avangardizm emperyalist güçlere meydan okuyabilecek ulusal kültürler yaratmak üzere yerli ve etnik geleneklerle birleşti.

Sovyet yönetimlerinin giderek daha otokrat hale gelmesiyle bu özgürlük ve üretim dönemi yavaş yavaş gerilemeye başlıyacaktı.

Bir süre sonra bu sanat akımı tamamen devlet kontrolüne geçecek tıpkı Fransa'da olduğu gibi kendi özüne, geleneklerine sarılan bir sanat anlayışına evrilecekti.

Sanatın kitleselleşme ve eleştiriye açık potansiyeli kendi başına buyruk olarak görülecek ve rahatsızlık yaratacaktı.

Avangard sanatın müzelerde sergilenmesi yasaklanacaktı.

Öncüsüz kalan sanat fırtınadaki yelkensiz bir gemiydi artık.

Bixi yüceltmek isteyen bu sanat akımı, ortalama, alelade ve felsefesiz sanat eliyle yok edilmeye çalışıldı.

Ve şimdi sanat yeni öncülerini, avangardları bekliyor yeniden.

SANAT EMEKTİR

" İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu Anısına "

Bauhaus 1919 yılında Walter Gropius tarafından Almanya 'da Weimar'da kurulmuş bir mimarlık ve güzel sanatlar okuludu.

Okulun en büyük hedefi sanat ve zanaat ikilemini ortadan kaldırmaktı.

Sanatsal yetisi olan insanları, yaratıcılıklarını geliştirerek mimar, resim, el sanatçısı olarak yetiştirmektı.

Ürünlerin tasarlanmasında sosyal bir amaç veya işlevsellik önem taşımaktaydı.

Estetik tek başına belirleyici olmamış, teknik olarak mükemmele ulaşma yeterli görülmemiştir.

İnsanlar için daha yaşanabilir bir çevre oluşturmak amaçlanmıştır.

Var olan el sanatları becerisinin üstüne teknikle bütünleşmiş yeni tasarım metotlarıyla bütünleşen bir yöntem hedeflenmiştir.

Endüstri devrimiyle başlayan değişiklikler her alanda değişimi zorunlu hale getirdiği gibi zanaat eğitimi veren kurumları da değişime zorluyordu.

Yeni kendini her alanda duyuruyordu.

Klasizm güncelliğini yitiriyor yeni akımlar gelişmeye başlıyordu.

Elit olarak nitelenen akademilerin gelişmesi ile halk sanatlarının gerilemesi arasında yakın bir ilgi vardı.

Akademiler daha çok saray ve burjuvalar tarafından ilgi görmekteydi.

Sanat günlük yaşamdan ve sıradan insanlardan koparılıp salon sanatı haline gelmişti.

Günümüzde de sanat ve halk kavramları pek yan yana gelemiyor ne yazık ki.

Sanat burjuvadır, aristokrattır, ulaşılmazdır ama sanat halk için değildir bu yaklaşıma göre.

1800 lerun sonunda İngiltere'de John Ruskin ve William Moris sanat ve emek dünyasını birleştirecek unsurları aramaya başladılar.

Sanatın dönüşmesini, salonlardan çıkmasını, yeni bir sanat eğitimi verilmesini, sanatın hayata ve günlük yaşama dönmesini istiyorlardı.

Morris, sanatın anlaşılır olmasını önemsiyordu.

Çoğu zaman insanların göremediği, anlayamadığı ürünler vermektense işlevsel ve daha görünür bir sanat anlayışı kurmaya çalışıyordu.

Morris'in fikirleri İngiltere'de yayılmaya başladı.

Morris'in etkisiyle İngilizler tatbiki güzel sanat eğitimi veren okullar açtılar ve orta dereceli okullarına iş eğitimi derslerini koydular.

Adadaki bu gelişmeler diğer Avrupa ülkelerine yayılmaya başladı.

1908'de Almanya'da Alman İş Derneği kuruldu.

Dernek ilk yıllarda daha çok el sanatlarını destekledi ama artan endüstriyel sorunlara da çözüm yolları arıyorlardı.

El sanatlarının korunması, geliştirilmesi, endüstrinin gereksinimi olan tasarım sorununun ele alınması ve kurumsallaştırılması kararları alındı.

Hazırlanan raporlarda günün sanat ve endüstriyel sorunları ele alınıyor bu sorunların mimar, ressam, heykeltıraşların yapacakları iş birlikçi bir çalışmayla özömleneceği ve bütün sanatçıların aynı tutum içinde çalışacakları bir okulun kurulmasıyla aşılacağı dile getiriliyordu.

Bu nedenle Bauhaus endüstrinin sorunlarına çözüm arandığı bir dönemde ortaya çıktı.

Sorunlara bu çerçevede çözüm arayan birçok atölye ve okul vardı fakat Bauhaus en kapsamlısı ve en gelişmiş olanıydı.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra savaş tazminatlarını ödemeye çalışan Almanya krizden en çok etkilenen ülke olmuştu.

Naziler örgütlenip kuvvetlenmeye başlamışlardı.

Bauhaus'u yeniliğe ve modern sanat akımlarına karşı olan Naziler kapatmaya çalıştılar.

Bauhaus, Dessau'ya oradan da Berlin'e taşındı fakat burada da eğitim vermesine izin verilmedi, on iki öğretim elemanı toplama kamplarında can verdi ve okul kapatıldı.

Kurtulabilenler yurt dışına çıktılar.

Bauhaus Chicago'da yeniden kuruldu.

Amerika'da ve bütün dünyada Tatbiki Güzel Sanatlar Okulları'nın kurulmasına örnek teşkil etti.

Bugünkü tasarım (desing) çalışmalarının temeli "Temel Sanat Eğitimi"nin esası Bauhaus'tur.

Bu doğrultuda ülkemizde de Ankara Gazi Terbiye Enstitüsü Resim İş Bölümü 1932 yılında kuruldu.

Cumhuriyet sonrası sanatla sanayiye, özerk sanatlarla uygulamalı sanatları birleştirme çabasının bir ürünüydü.

Kurucu kadro İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından seçilerek Almanya'ya gönderilmiş ve burada Bauhaus etkisine girmişti.

Baltacıoğlu aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Rektörü ve İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi estetik ve resim metodu hocasıydı. Meşrutiyet'ten başlayarak eğitimin modernleşmesinin önderleri arasında yer alır Baltacıoğlu.

Eğitim kurumlarını ve programlarını incelemek üzere Almanya, İngiltere, Fransa ve İsviçre'ye gönderilir.

Resim-iş bölümünün yetiştireceği "Cumhuriyet Öğretmeni"nin de Anadolu'daki bütün orta eğitim kurumlarına dağılarak, resim ve iş, sanat ve zanaat çalışmalarıyla ahlaken ve bedenen gelişmiş modern yurttaşların yetiştirileceği bir eğitim devrimi tasarlanmıştır.

Sanatı halkın hizmetine adayan ilk filozof olan Ruskin'in öğretilerini hatırlatan bu tasarıyla Halk Evleri ve Köy Enstitülerinin kurulmasına giden yolun taşları döşenir.

Baltacıoğlu'nun öğrencisi olan Almanya'ya güzel sanatlar eğitimine gönderildiği sırada Bauhaus'u inceleyen İsmail Hakkı Tonguç ve Hasan Ali Yücel bu devrimin mimarlarıdır.

Baskı sanatı, fotoğraf, grafik gibi alanlar ilk kez güzel sanatlar programına alınmıştır.

Bugünkü Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesini temelini oluşturacak Tatbiki Güzel Sanatlar Okulu'nun açılması ilk önce Gazi Terbiye'de gündeme gelir.

Resim-iş'in ilk mezunlarından üçü Almanya'ya yeni okulun kuruluş sürecini yönetmek üzere gönderilir.

Savaşın neden olduğu gecikmeyle okul 1957'de açılır.

Esin kaynağı Bauhaus olan eğitimciler tarafından devrim niteliğinde adımlar atılır.

Andre Lhote'un öğrencisi Ercüment Kalmık da 1950'de İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde Renk ve Şekil derslerine başlar.

Gazi Eğitim ise 1962'de Form ve İnşa derslerini programına alır.

1956'da mimarlık fakültesine öncelik verilerek ODTÜ kurulur. Temel tasarım bütün bu okullarda endüstriyel tasarım bölümlerinin kurulmasına da zemin hazırlar.

Dünyada ve ülkemizde böylesine belirleyici olan bir ekol olan Bauhaus bizim için de referans noktalarından.

Köylerimizi, mekanlarımızı, ürünlerimizi tasarlarken bizim de rehberimiz.

Bizim için sanat bir burjuva avuntusu değil bu nedenle.

Ellerimizi fark ettiğimiz, sanatın zanaatla uyumunun bir ifadesi. Bizim için sanat emeğin ta kendisi.

DÜŞLE TOPLULUKLARI

dusle.club

dusle.club

AKADEMİLERİMİZ

dusle.club

ÜRETİMLERİMİZ

dusle.club

dusle.club

MEKANLARIMIZ

dusle.club

SANAT YAZILARI

